

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Δρ Ζωή Καραμπατζάκη

Το φαινόμενο της μάθησης αποτέλεσε και εξακολουθεί να αποτελεί ένα από τα κύρια θέματα της Ψυχολογίας, επειδή έγινε κατανοητός ο ρόλος της μάθησης στη διατήρηση, την εξέλιξη και την πρόοδο του ανθρώπου (Κολιάδης, 1991). Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί ποικίλες απόψεις και θεωρίες για το πώς μαθαίνουμε όλοι και πώς μαθαίνουν τα μικρά παιδιά. Στην εκπαιδευτική διαδικασία ωστόσο αυτό που ενδιαφέρει είναι το πώς μπορούν αυτές οι θεωρίες να συγκεραστούν και να μετουσιωθούν σε πράξη. Οι θεωρίες μάθησης προσφέρουν τη βάση πάνω στην οποία αναπτύσσονται, εξελίσσονται και βελτιώνονται τα προσφερόμενα Προγράμματα Σπουδών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Στην ουσία εκεί βρίσκουν την εφαρμογή τους όλες οι θεωρίες βοηθώντας μας να επιλέξουμε τις πλέον κατάλληλες εκπαιδευτικές πρακτικές και να βελτιώσουμε έτσι την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Αρχικά μας βοηθούν να κατανοήσουμε:

- Πως μαθαίνουν τα παιδιά,
- Τι είδους εμπειρίες έχουν βιώσει και τι γνωρίζουν ήδη και πως οι εμπειρίες και οι γνώσεις τους αυτές συνδέονται με το πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζουν,
- Τι κινητοποιεί το ενδιαφέρον και τη θέλησή τους για μάθηση (Dodge & Colker, 1998).

Στις πρώτες σελίδες του οδηγού της νηπιαγωγού, που εκδόθηκε το 2005 γίνεται η ακόλουθη αναφορά για το πώς μαθαίνουν τα μικρά παιδιά:

- Καθώς βλέπουν, αγγίζουν, μυρίζουν, γεύονται και κινούνται στο χώρο.
- Καθώς πειραματίζονται με μια ευρεία ποικιλία υλικών,
- Καθώς μιλούν, ακούν τους άλλους, παρακολουθούν, ρωτούν και απαντούν.
- Καθώς προσπαθούν να επιλύουν προβλήματα και να δίνουν απαντήσεις στα ερωτήματά τους, ακόμη και αν κάνουν λάθη.
- Καθώς δοκιμάζουν σε διάφορες καταστάσεις τις λύσεις που δίνουν και αξιολογούν τα αποτελέσματα των πράξεών τους.

- Καθώς συνδέουν πράγματα όμοια και ανόμοια και ανακαλύπτουν τις σχέσεις και την αλληλεπίδρασή τους.
- Καθώς συνεργάζονται με τους άλλους, ενηλίκους και συνομηλίκους, και ενεργούν από κοινού.
- Καθώς μιμούνται και αντιγράφουν τις πράξεις, τις στάσεις και τη γλώσσα των άλλων.
- Καθώς προσποιούνται και δοκιμάζουν ρόλους.

Ενώ και από το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου το σημείο εκκίνησης για την οργάνωση της μάθησης και της διδασκαλίας, που προτείνεται, είναι η γνώση για τον τρόπο με τον οποία αναπτύσσονται και μαθαίνουν πιο αποτελεσματικά τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας τους (Οδηγός εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου, 2011). Έρευνες από το χώρο των Νευροεπιστημών, της Ψυχολογίας, και της Εκπαίδευσης επισημαίνουν ότι τα μικρά παιδιά:

- 1. Μαθαίνουν καλύτερα μέσα από εμπειρίες/δραστηριότητες που έχουν νόημα για τα ίδια και τη ζωή τους έξω από το σχολείο.
- 2. Οικοδομούν τη νέα γνώση πάνω σε προϋπάρχουσες εμπειρίες και γνώσεις.
- 3. Χρειάζονται ευκαιρίες για οργανωμένες εξερευνήσεις και έρευνα.
- 4. Χρειάζονται ευκαιρίες για διάλογο και συνεργασία, με έμπειρους ενήλικες και συμμαθητές, που επεκτείνουν τη σκέψη και ενθαρρύνουν τον αναστοχασμό.
- 5. Μαθαίνουν μέσα από ένα συνδυασμό μαθησιακών εμπειριών: αυθόρμητες και οργανωμένες, εμπειρίες που ξεκινάνε από τα ίδια και τα ενδιαφέροντα τους και εμπειρίες που οργανώνει ο εκπαιδευτικός με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους που θέτει το πρόγραμμα σπουδών ή προκύπτουν από τις ανάγκες των μαθητών της τάξης του.

Μέσα στα πλαίσια της καλύτερης λειτουργίας των προσχολικών προγραμμάτων, γίνονται συνεχείς συζητήσεις για το πώς θα διδάξουμε καλύτερα τα μικρά παιδιά και με ποιες πρακτικές θα ανταποκριθούμε και θα συνεισφέρουμε περισσότερο στην ανάπτυξη και στη μάθησή τους (Bredenkamp & Copple, 1997). Ακολουθώντας τις σύγχρονες αντιλήψεις για τους στόχους και τα περιεχόμενα των ποιοτικών προγραμμάτων προσχολικής εκπαίδευσης το νέο πρόγραμμα δίνει έμφαση τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη διαδικασία της μάθησης.

Στο μαθησιακό πλαίσιο που διαμορφώνεται:

- Ακούγεται η φωνή των παιδιών και λαμβάνονται υπόψη οι προηγούμενες γνώσεις και οι εμπειρίες τους
- Ενθαρρύνεται η ενεργός συμμετοχή τους στις δραστηριότητες που αναπτύσσονται
- Προκαλείται η φυσική τους περιέργεια, ενεργοποιείται η σκέψη τους και απελευθερώνεται η δημιουργικότητά τους
- Ευνοείται και ενθαρρύνεται η αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού-παιδιών, αλλά και του ενός παιδιού με το άλλο, ενώ παράλληλα κάθε παιδί υποστηρίζεται ώστε να αναπτύξει την αυτονομία του
- Δίνονται ευκαιρίες για την απόκτηση εμπειριών και την προσέγγιση γνώσεων με τρόπο βιωματικό
- Χρησιμοποιείται το παιχνίδι ως σημαντικός τρόπος μάθησης
- Εξατομικεύονται οι μαθησιακές διαδρομές και προσαρμόζονται στο ρυθμό ανάπτυξης κάθε παιδιού

Οι παραπάνω αρχές συνδέονται και με τη θεωρία που είναι γνωστή ως «παιδαγωγική της αλληλεπίδρασης» (Δαφέρμου, Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2005).

Σε συνέχεια των παραπάνω αρχών και βάσει νέων ερευνητικών δεδομένων και θεωρητικών εξελίξεων, στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου δίνεται έμφαση στη διαφοροποιημένη παιδαγωγική και διδασκαλία. Η διαφοροποίηση των μαθησιακών εμπειριών αποτελεί τόσο παιδαγωγική αρχή όσο και διδακτική προσέγγιση. Ως **διαφοροποιημένη διδασκαλία** ορίζεται η διδακτική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευτικοί δίνοντας απόλυτη προτεραιότητα στην *ετοιμότητα, τα ενδιαφέροντα* και το *μαθησιακό προφίλ* κάθε μαθητή ή μικρών ομάδων μαθητών:

- σχεδιάζουν προγράμματα,
- επιλέγουν διδακτικές μεθοδολογίες, στρατηγικές και διδακτικά μέσα και
- οργανώνουν μαθησιακές δραστηριότητες που ανταποκρίνονται στις *διαφορετικές ανάγκες* τους (Οδηγός εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου, 2011).

Η εικόνα που περιγράφει καλύτερα τη διαφοροποιημένη παιδαγωγική να είναι ότι παρέχουμε στα παιδιά «πολλαπλά μονοπάτια που οδηγούν στη μάθηση» (Alberta Education, 2010).

Σχετικά με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου και τη διαφοροποιημένη παιδαγωγική και διδασκαλία θα γίνει ιδιαίτερη αναφορά σε επόμενα κεφάλαια.

Βιβλιογραφία

- Alberta Education (2010). *Making a difference : meeting diverse learning needs with differentiated instruction*. Alberta. Ανακτήθηκε από <http://education.alberta.ca/teachers/resources/cross/making-a-difference.aspx>
- Bredenkamp, S., Copple, C., (1998). *Καινοτομίες στην προσχολική εκπαίδευση: Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές στα προσχολικά προγράμματα*. (Εισαγωγή-Επιμ.: Έλση Ντολιοπούλου). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Dodge, D. T., & Colker, L.J. (1998). *The Creative Curriculum for early childhood*. Teaching Strategies Inc. Washington DC.
- Δαφέρμου, Χ., Κουλούρη, Π. & Μπασαγιάννη, Ε. (2005). *Οδηγός νηπιαγωγού. Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί. Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης*. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Κολιάδης, Ε. (1991). *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη*. (Τ. Α'). Συμπεριφοριστικές Θεωρίες. Αθήνα.
- Ντολιοπούλου, Ε., (1999). *Σύγχρονες τάσεις της Προσχολικής Αγωγής*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Οδηγός εκπαιδευτικού για το Πρόγραμμα Σπουδών του Νηπιαγωγείου. (2011).